

Matka Muurmannille keväällä 1917.

Kirjoittanut Riiko Karppanen.

(Jatkoa edell. numeroon.)

Vienan Kemi vanhaan aikaan.

Illalla ostin passit ja aamulla oli ne palautettava milisille, joka leimasi ne. Hain laput ja pakaasit ja taas alkoi pilettijonotus 2 luukulla. Kello 10:ltä olen viimeisiä miehiä jonossa. Jono on pitkä ja piletien myynti käy hitaasti. Vieressä 3:lla luukulla jono lyhentyy pikemmin, sillä siellä oli mies, joka palkkiota vastaan kävi oven kautta hakemassa piletin. Neljännen luukun jonosta kuului pamaus. Ase putosi miehen kädestä, mies kaatui lattialle ja järjestysmiehet korjasivat hänet. Ihmisten keskuudessa syntyi pakokauhu, mutta järjestysmiehet ryhtyivät tarmokkaasti rauhottamaan. Myöhemmin saimme kuulla, että mies oli pyytänyt matkalippua Kaukaasiaan, mutta oli vastattu, että vasta huomenna myydään lippuja sinne. Järjestysmiehet selittivät, että tämä ei ollut mitään outoa, sellaista tapahtui hyvin usein loppumattoman odotuksen aikana, joten voitiin olla aivan levollisia.

Kun vihdoin pääsin luukulle ja pyysin lippua Tsuupaan Muurmannin radalla, käskettiin 8:lle luukulle.

Sieltä käskettiin 5:lle, jossa eilen juuri olin ollut kysymässä. Kun nyt pyysin lippua Tsuupaan, kysyttiin, missä sellainen paikka on. Se on Muurmannin radalla, vastasin. Ei sanottu tiedettävän. Selitin, että se on se uusi rata, jota vielä osaksi rakennetaan. Vastattiin, ettei myydä pitemmälle kuin Svanikkaan asti. Lunastin käsinkirjoitetun lipun sinne ja sain kuulla, että juna lähtee klo 5.

Tavaroita pakaasiin toimittaessani sain taas jonottaa. Asetuin jonon päähän. Edessäni seisova mies kysyi, minne matkustan, ja saatuaan sen kuulla lausui hän, ettei kannata panna tavaroita pakaasiin, koska täällä ei voi olla koskaan varma, saako niitä koskaan takaisin. Epäilin, saisiko näin paljoa viedä vaunussa, mutta tein kuitenkin työtä käskettyä. Asettelin kolleja yhteen ja kantaen toisia olalla ja toisia kädessä menin ulos asemahuoneesta. Vastaani tuli sotamies, joka tarjoutui kantajaksi. Kysyin, missä sellainen raide on, josta juna lähtee Muurmannille. Hän näytti ensimmäistä raidetta, vaikka olin saanut kuulla, että juna lähtee 5 raiteelta. Mies vakuutti varmasti tämän junan lähtevän Muurmannille.

Vaunussa kuitenkin konduktööri ilmoitti sinne menevän junan lähtevän 3:lta raiteelta. Menin sinne ja kysyin sieltä, mutta siellä sanottiin sen lähtevän viidenneltä raiteelta, täällä taas kuudennelta ja siellä kahdeksannelta.

Tapasin sitten erään, jolla oli myös matka Muurmannille. Astuimme yhdessä vaunuun, joka oli täynnä väkeä. Ei yhtään tilaa. Asetin tavarani lattialle ja seisahdin penkin päähän, jossa nuori sotaupseeri luki sanomalehteä. Hän katsahti minuun ja kysyi: — Mitä sinä töllötät? — Ei ole tilaa istua, vastasin. — No seiso sitten ja elä häiritse lukuani.

Sain töllöttää niin kauan kunnes mies lähti junasta ja silloin sain istumapaikan. Juna lähti klo 8. Konduktöörit tulivat ja tarkastivat liput, puhumatta mitään. — Svanikan asemalla oli hyvää tilaa vaunussa ja sain 2 penkkiä haltuuni, joista yläpenkille asetin tavarani.

Viereisellä istuimella istui venäläinen insinööri, joka

Linnassa oli vielä hiljaisempaa.

Sen salit ja kammarit olivat tyhjinä. Vain linnanvoudin pienessä asunnossa oli elämää, hiljaista jokapäiväistä elämää.

Kustaa Vaasa oli jäänyt »manööverien» ajaksi Turkuun, istui siellä kuin hämähäkki verkkonsa laidassa odottamassa Moskovan Suuriruhtinaan lähetystöä, joka polvillaan rukoilisi, että Kuningas — Hänen Majesteettinsa Ruotsin Kuningas — suvaitsi alkaa rauhanneuvottelut minkälaisin ehdoin hyvänsä eikä muistelisi, mitä leikillä on tullut ennen sotaa kirjoitetuksi, vaan kieltäisi joukkojaan hyökkäämästä sisemmä pyhään Venäjän maahan.

»Kesämanööverit» muuttuivat kuitenkin »syysmanöövereiksi», hyökkäys voimattomaksi piiritykseksi, ja niin

kuningas jätti Turun, tahtoi olla lähempänä sotanäyttämöä, Viipurissa, seurata tarkemmin asiain kulkua siellä kuin Turussa, mihin viestit saapuivat peräti hitaasti.

Kuningas tuli ratsastaen pitkin Salpausselän maantietä.

Oli jo iltamyöhä, kun hän saapui Viipuriin — väsyneenä ja hermostuneena. Hän kiukutteli kaikesta — linnanvoudin vanhalle emännällekin siitä, että vuode, mihin Hänen Majesteettinsa piti käydä nukkumaan, ei vastannut edes kenttävuolettua sodassa, ja että ruoka ei ollut kunnollista, viinit olivat happamia ja että kaikki linnan salit ja kammarit olivat vetoisia ja noiduttuja, koska niissä suhisee ja risahtelee ja kuuluu näkymättömän kävelijäin askeleita.

(Jatketaan.)

UNHON VIRSII.

Rantatölli oli keväällä saanut uudet asukkaat. Se oli suuri kumma, sillä lähiympäristön asukkaat olivat tottuneet kulkemaan ohi ränsistyneen ja elottoman rantatölliin jo vuosikausia siihen sen suurempaa mielenkiintoa suuntaamatta kuin mihin tiepuolen kantoon tai kiveen tahansa. Olihan siis outoa nähdä tuon vanhan töllin aivankuin heräävän kuumana kevätpäivänä, jolloin se sai uudet asukkinsa.

Tupapahasen omistaja oli kai jo vuosikymmen sitten kuollut, viimeinen tuvan asukki, vähänäköiseksi käynyt, verkkoakutova ukonrähjä. Kun hän kuoli, hautasivat naapurit hänet kuin kristityn ainakin, vieläpä joku eukko oli nyyhkinyt: hyvä se ukko oli, hiljainen eikä kenenkään tiellä. — Hautajaisten jälkeen oli joku naapuri käynyt panemassa tuvan ovet ja ikkunat kiinni. Ei ollut sisällä paljoa maallista rikkautta, tarpeellisimmat tarvesineet vain ja joukko verkkoja kattohirressä riippumassa. Oli antanut tuo naapuri kaiken olla paikallaan, ei raaskinut rikkoa ukon rakasta ympäristöä. Sulki oven samoin tuntein kuin oli ukon haudankin umpeen luonut. Poistunut sitten. Ja niin oli rantatölli seisonut kuolleena paikallaan kesät nokkosten ja pietaryrttien, talvet lumen verhoamana.

Kunnes se sitten sai uudet asujansa. Kukaan ei tiennyt, ketkä olivat nuo pihalla usein näkyvä vaimo ja pieni poika. Ja vaikka he olisivat kuinka halunneet sen tietää, eivät siinä onnistuneet. Vaimo oli ystävällinen, poika kohtelias, mutta eivät luovuttaneet naapureilleen hituistakaan tiedostaan. Alkoi siinä jo huhujakin kierrellä kylällä, yksi toistaan ihmeellisempiä. Mutta kukaan ei lopulta tiennyt mitään.

Rantatölliin vaimo kävi usein veneellään verkkoja laskemassa ja saarten rannoissa onkimassa Pekka-poikansa kanssa. Kun ei tämän pienen rantakylän asukkaista kukaan muukaan erikoisemmin kalastusta harrastanut, ostelivat he kilvan vaimon saalistamia kaloja. Tämä puolestaan osti heiltä maidon ja voin, joten sopu ja naapuruus oli täydellinen.

kertoi olleensa käymässä kotonaan lomalla. Hänen työmaansa oli Muurmannin kaupungin luona. Hän oli hauska mies, jonka kanssa sujui aika hyvin.

Konduktöörejä kulki kolme: yksi lipun tarkastaja ja kaksi peräänkatsojaa. Heillä oli kynttilälyhty mukanaan. Toisen luokan vaunua valaisi yön aikana pieni kynttilälyhty, joka oli sijoitettu toisen pääoven yläpuolelle. Matkustavaisillakin oli kynttilöitä mukanaan, joita he asettivat penkin reunoihin palamaan. Vaunua joskus siivoiltiin.

Kolmannessa luokassa ei ollut mitään valoa, joten jos matkustavaisella ei ollut kynttilöitä mukanaan, saatiin istua pimeässä. Tässä luokassa ei tehty mitään siivousta. Vissinä käyntipaikkana oli vaunun eteisosassa aukko. Neljäskin luokka oli junassa. Juna kulkea jytisteli hiljaa, joillakuilla asemilla oli tulijoita. Petroskoilla täytyi uudistaa lippu Kemiin.

Rata oli heikko, roudan parhaillaan sulaessa. Suuri amerikkalainen veturi kuljetti juna. Monesti oli juna veturineen päivineen suistua jonnekin pohjattomaan, kun vesi nousi monessa kohden yli kiskojen. Joskus täytyi seisautua radan korjauksen vuoksi.

Kemissä seisoi juna puolivuorokautta. Lippuja alettiin myydä asemalla vähää ennen junan lähtöä. Menin varmuudeksi paria tuntia ennen, mutta ilmoitettiin, että liput oli jo aikoja sitten myyty. Toista tuntia odotetuani sain kuitenkin lipun luukulta.

Mutta Pekka-poika ei tullut yhtä hyvin poikien kanssa toimeen. Hän ei oikein osannut leikkiä heidän kanssaan. Tyyninä kesäiltoina, jolloin kylän pojat löivät palloa tai juoksentelivät piilosilla, olisi Pekka paljon mieluummin istunut rantakivillä ja katsellut tyynelle ulapalle, tummanvihreitä saaria ja punertavaa taivasta. Hän oli kummallinen lapsi, johon kylän muut lapset aivan pian kyllästyivät ja jättivät hänet rauhaan; joskus vain sanoivat jonkun pilkkasanan, josta ei Pekka erikoisemmin pahastunut.

Syksyllä, koulun alettua, pantiin Pekka kouluun, kansakoulun ensi luokalle. Pekalle alkoi koettelemuksen ajat. Jo heti pojat alkoivat kysellä, missä Pekan isän on, kun Pekka vain äitinsä armoissa elelee. Pekka hämmentyi. Ei äiti ollut isästä koskaan kertonut muuta kuin että Laatokka oli isän ottanut, tuo suuri meri, jonka äärellä Pekka oli elänyt.

Kotona äiti huomasi Pekan alakuloisuuden, kysyi syytä siihen ja tuli alakuloiseksi itsekkin.

»Isäsi on Laatokan sylissä. Hänkin oli Laatokan lapsi kuten sinä. Ja hän rakasti Laatokkaansa; sen sylissä hän oli syntynyt, elänyt ja sen syliin kuolikin».

Myöhään syksyllä, kun Pekalla oli kerran pari päivää lomaa koulusta, lähtivät äiti ja poika vähän kauemmaksi ulkosaaristoon verkkoja laskemaan. — Äkkiä nousi myrsky ja Laatokka oli raivoisa ja pauhaava. Tuuli ulvoi nurkissa. Naapurit pelkäsivät pahinta.

Sille tielleen äiti ja poika jäivät, eivät palanneet takaisin. — Silloin meni taas joku naapuri rantatölliin, sulki sen ikkunat ja ovet, kuten entinenkin naapuri oli sulkenut. Ei hän raaskinut koskea tuvassa oleviin esineisiin, eikä muutakaan selvitystä saatu sen eläjistä.

Niin jäi rantatölliin mökki taas yksinäisyyteensä ja Laatokka laului sille unhon virttä.

Tony Auer.

Juna lähti vihdoon, mutta pysähtyi monta kertaa matkalla. Lopuksi ilmoitettiin, että nyt tuli loppu matkasta, koska rata on perinpohjaisesti rikki. Tuli kuitenkin santajuna, jolla päästiin liki Tsuupan asemaa ja siitä käveltiin loppumatka asemalle. Asemalta sain kyydin väliaikaista maantietä pitkin oikeilla venäläisillä nelipyöräisillä kääryillä. Ajopelissä oli kahden pyöräparin väliin koivuvaroista tehty lava, joiden päälle oli asetettu istuin. Vavat notkuivat kuin jouset. Tällaiset rattaat olivat Muurmannilla herrojen parhaita ajopelejä. Niilläpä sitten ajella köryyttelin herroiksi matkani päämäärään.

KANSALLINEN SUURTEOS

Werner Söderström Osakeyhtiön kustannuksella on valmistumassa: *J. V. Snellmanin Koottujen teosten jättiläissarja* on pian jo 11-osaisena nykypolven käsissä. Nyt valmistunut 8:s osa, kotimaisen kirjallisuuden arvostelua 20-vuotiskaudelta 1844—63, on teossarjan kaikkein mielenkiintoisimpia.

Se vie lukijan taaksepäin siihen aikaan, jolloin Runeberg oli maineensa kukkuloilla ja Elias Lönnrot hämmästytti maailmaa suomalaisen kansanrunouden ja kansantietouden keräyksillään, Yrjö Koskinen julkaisi »Nuijasodan» ja Oksanen »Säkenensä». — 540 kookasta sivua käsittävä ja maksaa 80:—, kangaskans. 100:—, nahkaskeläkans. 130:—.